

**МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО ЯК СТРАТЕГІЧНА ГАЛУЗЬ
ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ІВЧЕНКО Н.М.

*старший викладач кафедри
статистики, АГД та маркетингу*

Сумській національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Проблема продовольчої безпеки України – є однією з пріоритетних напрямків державної політики. Це один з основних напрямків економічного і соціального розвитку країни на перспективу. Ця проблема тісно пов'язана і головним чином, залежить від рівня розвитку АПК. Підвищення економічної ефективності агропромислового виробництва, раціональне використання природних умов і місцевих виробничих ресурсів, поліпшення забезпечення населення продуктами харчування у значній мірі залежить від того, наскільки обґрунтовано будуть функціонувати як регіональні сільськогосподарські підприємства зокрема, так і АПК країни в цілому.

Слід зауважити, що молочне скотарство є однією з провідних галузей сільського господарства, адже воно забезпечує населення цінними харчовими продуктами, надає сировину для харчової промисловості, а також цінні органічні добрива для рослинництва. Зважаючи на те, що зараз молочне скотарство переживає затяжну кризу, то подальший розвиток молочного скотарства пов'язаний із вирішенням цілої низки проблем різного рівня, тому дослідження даної теми є надзвичайно актуальним на сучасному етапі.

На даний час, основною проблемою молочного скотарства є низький рівень прибутковості, що зумовлює скорочення обсягів виробництва продукції і поголів'я корів у господарствах. Останнім часом виробництво сирого молока стабілізувалося лише завдяки зростанню продуктивності корів. Таких змін вдалося досягти завдяки впровадженню інновацій у скотарство, що в свою чергу були спрямовані, насамперед, на нарощування молочної продуктивності корів.

Дослідженнями встановлено, що рівень беззбиткової продуктивності корів дорівнює 3000 кг., проте ефективно конкурувати можуть підприємства, які мають вдвічі кращі результати, тобто досягають середньорічної продуктивності корів на рівні 5000– 7000 кг. З огляду на виявлену залежність можна стверджувати, що основою відтворення та розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах мають стати інновації.

Важкий стан галузі обумовлений багатьма причинами. До них належать: невідповідність, а часто і недотримання технології виробництва продукції у молочному скотарстві, руйнування системи кормовиробництва та селекційно-племінної роботи, неповноцінне кормозабезпечення, нестабільний рівень закупівельних цін на молоко тощо. Низькі закупівельні ціни на молоко, які існували тривалий час, робили галузь малопривабливою для бізнесу. Саме тому, кількість підприємств, які утримують корів є надзвичайно малою. В Україні у 2014 р. нараховувалося 3201 сільськогосподарське підприємство, яке займалося виробництвом молока. У половини з них було тільки кілька десятків корів. Тому першочерговим завданням наразі є нарощення поголів'я та зростання надоїв.

Враховуючи існуючі проблеми галузь молочного скотарства, як в цілому в Україні, так і в Сумській області є стратегічним напрямком розвитку агропромислового комплексу.

Відповідно до статистичних даних, з 369 сільськогосподарських підприємств Сумської області розведенням худоби та птиці займаються – 198, це складає 54 % від загальної кількості, у тому числі скотарством – 133 господарства, з яких молочним – 127.

Крім цього, розведенням великої рогатої худоби займаються особисті селянські господарства, питома вага яких складає – 46 % від загальної кількості.

Досліджуючи дане питання слід звернути увагу на ряд чинників, що впливають на ефективність функціонування даної галузі.

Загалом, для стійкого розвитку молочної індустрії повинен ефективно працювати увесь ланцюг «виробництво – переробка – збут». Важливим елементом у цій системі, що диктується соціально-економічною необхідністю, має стати науково-дослідна робота та імплементація розробок у сферу виробництва.

Перш за все, слід зазначити, що основним пріоритетом даної галузі, що забезпечить отримання можливості найшвидшого зростання обсягів виробництва якісної тваринницької продукції є технічне переоснащення великотоварних підприємств за сучасними технологіями [1, с.73].

Саме тому, одним з важливих факторів є науково-технічний прогрес, що відіграє суттєву роль у формуванні і функціонуванні агропромислового комплексу країни. Від рівня розвитку технічного прогресу залежить створення нових засобів виробництва для сільського господарства, розвиток транспорту, переробної промисловості, впровадження новітніх технологій виробництва і переробки сировини та інноваційних заходів, застосування прогресивних методів зберігання як сировини так і готового продукту.

Крім цього, слід зазначити, що на заваді впровадженню інноваційних заходів можуть стати фінансові проблеми, так як придбання племінної худоби та будівництво сучасних тваринницьких комплексів, що вимагають значних капітальних вкладень, якими не володіють сільськогосподарські підприємства. Вирішити дану проблему можливо завдяки лізингу, що незважаючи на його прогресивність та очевидні переваги перед іншими способами придбання необхідного обладнання та племінних тварин, не набув достатнього поширення через недосконалість нормативно-правового забезпечення. Саме, формування матеріально-технічної бази за рахунок лізингу дозволяє сільськогосподарським товаровиробникам не залучати позиковий капітал і не відволікати власні фінансові ресурси. Відтак лізинг забезпечує оновлення виробничих фондів за рахунок одержання нового обладнання без оплати його повної вартості. Лізинг дозволяє оперативно модернізувати активи підприємств, що сприяє посиленню їх конкурентоспроможності [2, с.50].

Крім цього, важливим компонентом ефективного функціонування молочного скотарства в Україні є державна підтримка.

Зважаючи на стан галузі та визначені Програмою розвитку тваринництва пріоритети в області приймаються заходи по стабілізації та поступовому нарощуванню продукції тваринництва шляхом створення великих модернізованих тваринницьких ферм, комплексів з сучасним обладнанням та утриманням худоби.

Враховуючи необхідність технічного удосконалення виробництва слід навести конкретні приклади запровадження сучасного устаткування на сільськогосподарських підприємствах Сумської області.

Так, у ТОВ «Вітчизна» Конотопського району проведена реконструкція корівника з добудовою молочного блоку, придбана сучасна охолоджувальна установка та обладнання для утримання телят, а 23 грудня 2014 року у с. Тернівка Конотопського району введено в дію I чергу молочного комплексу з доїльним залом на 600 корів.

У СТОВ 4м.. Шевченка Лебединського району, ПрАТ «Райз-Максимко» Буринського, ПСП АФ «Піонер» Охтирського району проведено реконструкцію молочнотоварної ферми з установкою молокопроводів.

У ТДВ «Маяк» Тростянецького району проведено реконструкцію приміщення для молодняку великої рогатої худоби.

У ТОВ «Велетень» Глухівського району завершено облаштування інфраструктури молочного комплексу.

Отже, запровадження сучасних новітніх технологій у галузь молочного скотарства є фактором подальшого ефективного його розвитку у майбутньому.

Крім цього, надзвичайно важливим чинником. Від якого залежить структура і спеціалізація як агропромислового комплексу в цілому, так і галузі молочного скотарства зокрема, є народногосподарські потреби в його продукції. Ці потреби визначаються науково обґрунтованими нормами споживання кінцевої продукції у розрахунку на душу населення і реальними можливостями їх задоволення. Так, обсяг виробництва молока на одну особу протягом останніх одинадцяти років зменшився з 257 до 245 кг, або на 4,7%. За рекомендаціями Київського науково-дослідного інституту гігієни харчування споживання молока та молочних продуктів (у перерахунку на молоко) на душу населення доцільно довести до 390 кг. Одним з основних причин таких тенденцій можна назвати низьку купівельну спроможність споживачів.

Слід також відзначити, що в процесі функціонування агропромислового комплексу і молочного скотарства зокрема, важливим є рівень урбанізації регіону. Так як територіальна концентрація населення обумовлює відповідну

концентрацію виробництва продукції агропромислового комплексу, то потрібно враховувати цей фактор при плануванні виробництва продукції, що швидко псується та має невеликі строки для транспортування.

Отже, реалізація усіх вищезазначених факторів є основою подальшого розвитку даної галузі сільськогосподарського виробництва.

Ураховуючи сучасні вимоги, в області розроблено і затверджено «Програму розвитку агропромислового комплексу та сільських територій Сумської області на період до 2015 року», головним пріоритетом якої є розвиток великотоварного виробництва з модернізацією галузі за новітніми технологіями виробництва продукції високої якості в сільськогосподарських підприємствах та молочного скотарства в особистих селянських господарствах.

Підводячи підсумок, важливо вказати і на достатньо високі здобутки у цій сфері в порівнянні з іншими регіонами. Враховуючи статистичні дані, серед областей України Сумська область посідає 5 місце по поголів'ю корів і 7 – по виробництву молока та по поголів'ю великої рогатої худоби у громадському секторі.

Отже, підсумовуючи, варто зазначити, що сфера молочного скотарства і надалі потребує вдосконалення та підтримки з боку держави, а саме необхідністю розробки програмних документів щодо державної підтримки на 1 гектар ріллі за прикладом зарубіжних держав; державного регулювання імпорту продукції тваринного походження; державної підтримки будівництва нових сучасних об'єктів переробки продукції тваринництва; державного регулювання цін на окремі види соціально важливих продуктів харчування, енергоємні засоби виробництва та послуги.

Саме врахування вищезазначених пропозицій зможе забезпечити подальший розвиток галузі.

Література:

1. Кучер Л. Ю. Шляхи підвищення ефективності виробництва молока на інноваційній основі / Л. Ю. Кучер, А. В. Кучер // Економіка АПК. – 2013. – № 3. – С. 70–75.
2. Чабан В. Г. Лізинг в АПК як інструмент запровадження інновацій / В. Г. Чабан // Економіка АПК. – 2006. – № 3. – С. 48–51.